

Zkušenost „bezprostřední“

Pokud bychom vůbec byli ochotni uznat něco takového jako „bezprostřední zkušenost“ (jak to je zvykem v anglosaském empirismu), pak bychom museli trvat na tom, že ona zdůrazněná „bezprostřednost“ znamená jediné, totiž že nějaký vliv či podnět vnější má beze všeho zprostředkování nějaký následek, konstatovatelný na některém smyslovém orgánu jakožto cosi, co může být eventuelně i zakoušeno, ale co rozhodně nemůžeme již samo io sobě považovat za cokoli, co by už eo ipso bylo „zakoušeno“. To případné „zakoušení“ můžeme jen dodatečně připustit, ale jen za předpokladu, že to opravdu bude zakoušeno, a to zakoušeno jakožto „následek“ onoho vnějšího vlivu. Pak ovšem vzniká otázka, jak vůbec takový následek může být zakoušen, pokud zůstal právě jen vnějším následkem nějakého vnějšího vlivu či působení. Jak se vůbec takový následek vnějšího působení může svou povahou lišit od onoho působení, které by bylo možno konstatovat v případě, že by působilo jiným směrem, třeba na jiný smyslový orgán, anebo vůbec na něco jiného? Opravdovou „zkušeností“ se takový následek totiž může stát jen za předpokladu, že nezůstane pouze u vnějšího následku nějakého rovněž vnějšího popudu či vlivu, ale že tam dojde k něčemu, co už nelze chápat jako zcela a pouze „vnější“. Ke „zkušenosti“ totiž ex definitione náleží, že to je přinejmenším také cosi niterného, vnitřního, subjektivního a subjektivního. Kde se toto „vnitřní“ či „niterné“ bere, když budeme trvat na zmíněné „bezprostřednosti“? Chceme-li totiž vskutku uvažovat a mluvit o „zkušenosti“, musíme nezbytně předpokládat nějaký subjekt, o jehož zkušenost půjde (resp. musí jít), neboť pouhá „následek“ nelze považovat za jakousi ne-subjektivní samostatnou zkušenost (jakýsi objektivní „atom“ zkušenosti), přiřaditelný dodatečně někdy tomu, jindy jinému subjektu. Ale právě takový subjekt (a jeho schopnosti) potom nutně musíme chápat jako to „zprostředkující“, bez něhož žádné „přisvojení“ onoho následku není možné ani myslitelné.

(Písek, 100903-2.)